

Estudi d'opinió previ al disseny de l'exposició

Dertosa

Museu de Tortosa

El mes de gener de 2018 es va dissenyar una enquesta pilot amb l'objectiu de conèixer, per un costat, les idees i coneixements previs que tenen els tortosins/es sobre el passat iber i romà del territori; i per altra banda, aquells interessos o temes que els agradaria conèixer sobre aquest passat.

Per situar-nos, segons dades actuals de l'Idescat¹, la població de Tortosa està composta per 33.445 persones d'edat mitjana, on el major gruix de població es troba entre els 40 als 44 anys, coincidint amb el "baby boom" dels anys 70. La població jove i gran es redueix respecte la mitjana.

Per tal de realitzar aquest estudi pilot, hem acotat un segment de població que ens semblava significatiu quan a públic potencial de visita als museus. És així doncs, que l'enquesta dissenyada s'ha enviat per correu electrònic als tretze centres de Primària i Secundària que té el municipi (10 de primària i 3 de secundària)², així com als alumnes del Grau d'Educació Infantil i Primària de la Universitat Rovira i Virgili (URV) de les Terres de l'Ebre.

Resultats de l'enquesta

L'enquesta ha estat resposta per **81 persones**.

El primer bloc de preguntes ha anat encaminat a conèixer el **perfil de l'enquestat**. De les 81 persones que han respost, un 40,7 % han estat homes i un 59,3 % dones.

La franja d'edat que més ha respost, un 53,21% de les respostes, és de 21 a 25 anys, seguit amb un 17,3% de les persones entre 41 a 50 anys i amb un 12,30% de 51 a 60 anys, per tant, majoria de població activa. Per sota dels 21 anys, només un 2,5% de les respostes, més o menys igual més enllà dels 60. Per tant, podem definir un interès en respondre l'enquesta per una **població activa que va dels 21 als 60 anys**.

En conèixer la categoria professional a la que pertanyen els enquestats, un **55% són estudiants/es**, seguit d'un 40% els empleats/des. Un 12,5% tenen cura de la llar, dels infants i/o la gent gran i un 3,% és autònom/a.

El nivell d'estudis acabats és d'un **48,1% tenen els estudis de secundària**, seguit d'un 39,5% que tenen els estudis superiors (universitaris) acabats, un 11,1% tenen FP Grau Superior i un 3,7% la Primària Completa.

En relació al lloc de residència, un **55,60% viu a Tortosa** i un 44,4% en altres llocs.

Un segon bloc de preguntes han estat aquelles a conèixer **els coneixements i idees prèvies** que tenia el grup d'enquestats en relació a la **Tortosa d'època romana** (Dertosa).

En preguntar per situar cronològicament l'època romana un **61% de les respostes han estat correctes**, contestant abans i després de Crist, al contrari que un 41,4% que l'han situat 1000 anys abans i després de

¹ <https://www.idescat.cat/emex/?id=431554>

² Escola Cinto Curto, Escola El temple, Escola Ferreries, Escola La Mercè, Escola Remolins, Escola Sant Llatzer, Nuestra Señora de la consolación, Sagrada Família, Teresià, Verge de la Cinta, Institut Cristòfol Despuig, Institut de l'Ebre i Institut Joaquin Bau.

Crist.

En relació a qui eren els Ibers, un **54,9% han contestat erròniament** dient “els homes, dones, nens, nenes avis i àvies que sempre han viscut a la Península Ibèrica, i un 45,1% han respost correctament “els homes, dones, nens, nenes, avis i àvies que vivien a Tortosa quan van arribar els romans.

En preguntar per qui eren els Romans, un **80,5% ha respost els homes i les dones que des de Roma van venir a viure a aquí**, un 12,2% els homes i les dones que van construir les esglésies romàniques i un 7,3% els homes i les dones que des de Roma van venir a visitar-nos i van tornar a marxar.

Per conèixer si els enquestats ubiquen a l'espai on vivien els romans de Tortosa, un **62,2% comenten que a sota la catedral**, un 22% no en té ni idea, un 9,8% en cases damunt del riu i un 6,1% a la zona dels Ports.

En un tercer bloc hem volgut conèixer **els canals de comunicació** a través dels quals han format el seu coneixement sobre la cultura romana en general i a Tortosa en concret. **Un 64,6% ha obtingut el coneixement a través de l'escola o l'institut**. Seguit per un 25,6% que han conegut a través de la visita a un museu, exposició i/o jaciment arqueològic. La resta de respostes amb un percentatge molt menor ha estat a través de mitjans de comunicació (diaris, revistes, televisió, còmics) o bé per les xarxes socials i internet.

En preguntar pels museus i/o jaciments arqueològics d'època romana més visitats per les persones enquestades, primer es cita **el Museu de Tortosa**, seguit de les restes romanes de Tarraco i acabant per Empúries.

Un quart bloc ha estat dissenyat per ser contestat de forma oberta a través d'una pregunta general com és **Què voldries saber sobre els romans a Tortosa**, per tal de conèixer possibles interessos dels enquestats en el disseny d'una exposició sobre la Tortosa romana. El llistat de temes és llarg, però ho hem volgut resumir en blocs temàtics, com serien:

01 Per què el nom de Dertosa?

02 Com era la ciutat: la seva estructura urbana, si va tenir coliseu, on i com vivien, quants n'hi havia, a què es dedicaven, quan van arribar i quan van marxar; quines millores van aportar a la ciutat

03 El relat històric: La història en general dels romans a Tortosa i alguna història de persones concretes de què vivien i com vivien a la ciutat de Dertosa. Què va fer decidir als romans quedar-se a Tortosa. Incidència de Dertosa a la Península, maquetes del territori per veure l'àrea d'influència. Les guerres púniques i la batalla de l'Ebre

04 Com vivien? Vida quotidiana: Com vivien, de què treballaven, detalls del dia a dia com l'organització política, el comerç, les vies de comunicació, com es relacionaven amb el riu (si era important per la seva vida), gastronomia, societat, com mantenien relacions sexuals, vida marital i extramarital. Vestimenta, mitjans de subsistència, com era l'escola

05 Romans al segle XX i XXI: Llibres de llatí d'escola d'època moderna (Postguerra) i pèplums als cinemes de la ciutat.

06 Jaciments arqueològics: més informació sobre els jaciments arqueològics d'època romana i que siguin visitables, així com un mapa per localitzar-los. Influències arquitectòniques vigents a la Tortosa actual i perquè s'han mantingut o desaparegut

Conclusions

Tot i que aquest estudi és pilot i ha agafat un segment de la població poc significatiu, si que ens pot ajudar a una primera aproximació al coneixement i interessos dels tortosins/es per tal de dissenyar una exposició el més pròxima a la població.

Pel que es conclou de les dades del perfil dels enquestats, la majoria són noies o dones i d'edat universitària, amb els estudis secundaris acabats però els universitaris per acabar. Tot i així, també hi ha un sector important d'enquestats amb els estudis superiors acabats. La majoria són estudiants o bé empleats/des que viuen a Tortosa però també a altres pobles del voltant.

En relació al coneixement que tenen sobre l'època romana a Tortosa, situen majoritàriament correctament en el temps els romans, tot i que un percentatge important mostra una gran confusió temporal. Hi ha major desconeixement de qui eren els ibers i major coneixement dels romans. Quant a la situació de les restes romanes a Tortosa, el que en podríem dir el coneixement de l'espai, si que un número important ho situa a sota la catedral, però un número important no en tenen ni idea o l'ubiquen de forma errònia. Per tant, a l'exposició s'aconsella acotar de forma entenedora temps i espai, partint de on es troba el visitant d'avui dia, que és el referent més pròxim que té.

El coneixement que tenen d'època romana l'han obtingut majoritàriament a través de l'escola i/o l'institut, però també a través de la visita a algun museu, exposició i/o jaciment arqueològic. Per tant, aquestes dues institucions són les principals comunicadores de continguts històrics o del medi social que té la població. Concretament, els enquestats diuen haver conegut la cultura romana a través del Museu de Tortosa, en primera instància, seguit de les restes romanes de Tarraco i acabant per la visita a Empúries.

En ser preguntats per allò que els hi agradaria conèixer en una possible exposició sobre l'època romana a Tortosa, i tenint en compte la manca d'ubicació en el temps i l'espai, suggerim els següents blocs temàtics per dissenyar l'exposició *Dertosa*³:

01 Situació en el temps: Des de quan fins quan van viure els romans a Tortosa

02 Situació en l'espai: Poder localitzar i visitar les restes arqueològiques d'època romana a Tortosa i poder conèixer les influències romanes a l'actualitat.

03 Com era la ciutat?

04 Com vivien els romans/es de Tortosa? (vida quotidiana): En aquest punt, ens agradaria destacar diferents respostes que pregunten sobre la relació dels romans amb el riu Ebre. Tenint en compte que l'Ebre és un espai d'identitat per les persones que viuen a Tortosa i terres de l'Ebre, és important incloure i destacar-ne aquest punt.

05 El relat històric

06 Romans al segle XX i XXI

A partir d'aquí, proposem debatre la proposta per tenir un guió més definitiu i d'acord amb els interessos de la població de Tortosa i dels visitants potencials de l'exposició.

³ L'ordre i els títols d'aquesta blocs no són definitius, és orientatiu per ser qüestionat, parlat, debatut i acordat.